

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ СХІДНОЇ ЄВРОПИ І ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ

У статті запропоновано аналіз системи підготовки фахівців із дошкільної освіти в країнах Східної Європи і пострадянського простору. Доведено, що майже немає наукових відомостей щодо змісту та структури професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, що є необхідним у світлі формування єдиного європейського освітнього простору. Зазначено, що головними тенденціями вдосконалення системи підготовки вихователів у зарубіжних країнах є розуміння урядами пріоритетної ролі дошкільної освіти, необхідності якісної підготовки вихователів та належної уваги заходам щодо соціалізації дітей дошкільного віку.

Ключові слова: система професійної підготовки, вихователь, дошкільний вік, дошкільна освіта, вища освіта, зарубіжний досвід.

Наприкінці ХХ ст. виокремилися регіони, у яких за певних економічних, політичних, соціальних причин порушена послідовність освітніх та інтеграційних процесів. До таких регіонів належать Східна Європа й країни колишнього СРСР.

У країнах Прибалтики традиційно продовжується підготовка вихователів дошкільної освіти за моделлю колишнього СРСР. Освітня програма з підготовки дошкільного педагога має вигляд набору компетенцій, які потрібно освоїти студентам у процесі навчання. Кожна компетенція відповідає набору модулів, розподілених за роками або етапами освіти. Користуючись системою кредитів і модулів, студенти, майбутні фахівці дошкільного дитинства можуть скласти індивідуальні навчальні плани, які є провідними для набуття певних (за навчальною програмою) компетенцій дошкільного педагога, вибираючи не тільки курси, але місце й періоди навчання [11; 12].

Так, у Литві академічні стандарти курсів за спеціальністю “Дошкільна педагогіка” є прийнятними для всіх студентів і майбутніх роботодавців (інституцій дошкільної освіти). Якість вищої педагогічної освіти є предметом турботи ВНЗ, він покликаний нести відповідальність за внутрішній контроль і самооцінку якості своєї роботи. У країні встановлено новий підхід до змісту та організації навчального процесу – компетентнісний. Існує класифікація компетенцій на загальні та спеціальні. Загальні компетенції (інструментальні, міжособистісні, системні) охоплюють такі навички, без яких неможлива ефективна робота майбутнього педагога. Проте, у планах підготовки фахівців у Латвії, Естонії та Литві не виокремлено програми (спецкурсу, семінару) для майбутніх вихователів, у якій було б передбачено години для ознайомлення з проблемами дезадаптованих дошкі-

льників. Проте, кількості годин, на які припадають психолого-педагогічні дисципліни, достатньо.

Метою статті є аналіз системи підготовки фахівців із дошкільної освіти в країнах Східної Європи та пострадянського простору.

У більш розвинених європейських країнах (Болгарія, Польща, Словаччина, Румунія, Угорщина, Чехія), які вважають державами колишнього марксистського соціалізму, підготовці майбутніх фахівців із дошкільної освіти також приділяють багато уваги.

У Румунії підготовку педагогів для дошкільних закладів і початкової школи здійснювали вищі школи педагогіки, які пізніше дістали назву “нормальні школи”. Модернізація цієї системи почалася в 1990 р., коли в Європі набуло поширення прагнення до професіоналізації педагогічних кадрів та підвищення їх соціального статусу. Наприкінці ХХ ст. вищі школи педагогіки й нормальні школи було скасовано, а на їх місці створено професійні навчальні заклади – академічні коледжі інституторів, завдання яких – готувати педагогів початкової школи та дошкільних закладів у межах короткострокової системи вищої освіти [6].

За десять років видатки на освіту в Республіці Білорусь збільшилися в півтора рази і в 2010 р. становили 6,9% від ВВП проти 4,3% в 1990 р. Держава підтримує стабільний і (порівняно з іншими галузями соціальної сфери) досить високий рівень фінансування системи освіти, до того ж рівень стипендіального забезпечення в Білорусі набагато вищий, ніж у країнах СНД, що дає можливість студентам навчатися за обраними спеціальностями. За даними Міністерства освіти Білорусі, сьогодні в дошкільних закладах країни тільки 28% вихователів мають вищу дошкільну освіту, решта – або іншу вищу освіту, або середню спеціальну [3]. ВНЗ, які здійснюють підготовку педагогів, у 1990 р. випустили 4,7 тис. осіб, тоді як у 2012 р. – 9,9 тис. осіб. У Білорусі 1/3 молодих педагогів залишають професію через 2–3 роки. Це пов’язано з об’єктивними причинами [5]. Отже, у Республіці Білорусь “дошкільна освіта” – це спеціальність, предметною галуззю якої є виховання, навчання і розвиток дітей раннього та дошкільного віку. Завдання, які висуває перед собою ВНЗ під час підготовки фахівців зазначеного профілю, – це кваліфіковані фахівці дошкільних освітніх закладів. Вони мають допомогти дітям дошкільного віку пристосуватися до мінливої соціокультурної ситуації, забезпечити їх загальний розвиток.

Підготовці майбутніх фахівців із дошкільної освіти до професійної діяльності приділяють значну увагу як у державних, так і в приватних вищих навчальних закладах Російської Федерації. Сучасну державну політику в галузі освіти спрямовано на модернізацію професійної підготовки. Проведений нами з позиції принципу історизму аналіз особливостей становлення й розвитку системи підготовки фахівців дошкільного профілю Російської Федерації (РФ) та знання практики радянського й сучасного освітнього поля дає змогу визначити деякі закономірності оновлення професійно-педагогічного процесу. Прагнення навчальних закладів до фінан-

сової, управлінської та професійно-освітньої автономії спричинило те, що безкоштовну професійну освіту замінено навчанням на бюджетній і позабюджетній основах; замість єдиного типу ВНЗ виникли різні типи ВНЗ (дошкільні відділення в педагогічних і класичних університетах, педагогічні ВНЗ різного територіального підпорядкування – регіонального та міського); оновлено радянську багаторівневу спадкоємну систему підготовки (коледж – ВНЗ: бакалавріат, магістратура, аспірантура); намічено відхід від уніфікованих програм, розпочато створення варіативних програм з урахуванням регіональних, локальних умов.

Відповідно до Федерального Закону РФ “Про освіту в Російській Федерації” від 29.12.2012 р. № 273-ФЗ, який набрав чинності з 01.09.2013 р., у Російській Федерації встановлено такі рівні вищої освіти: вища освіта – бакалавріат; вища освіта – спеціалітет, магістратура; вища освіта – підготовка кадрів вищої кваліфікації. До третього рівня вищої освіти віднесено програми підготовки науково-педагогічних кадрів в аспірантурі (ад’юнктурі), програми ординатури, програми асистентури-стажування. За цим законом мають затверджуватися стандарти нового покоління, у тому числі і для програм вищої освіти – підготовки науково-педагогічних кадрів, а також для дошкільної освіти, для якої раніше були передбачені Федеральні державні освітні вимоги до структури основної загальноосвітньої програми дошкільної освіти [4].

Студенти ВНЗ факультетів дошкільної освіти можуть навчатися за спеціальностями: “Дошкільна освіта” (050704 – молодший спеціаліст) з додатковими спеціалізаціями: вихователь дітей дошкільного віку, керівник образотворчої діяльності; вихователь дітей дошкільного віку, педагог-організатор студії (гуртка) ритміки і хореографії; вихователь дітей дошкільного віку з додатковою підготовкою в галузі сімейного виховання; вихователь дітей дошкільного віку з додатковою підготовкою в галузі інформаційних технологій у дошкільному навчальному закладі тощо.

Підготовка вищих кадрів здійснюється згідно з Державним освітнім стандартом вищої професійної освіти другого і третього покоління за спеціальностями: 050707 “Педагогіка і методика дошкільної освіти”, 050703 “Дошкільна педагогіка та психологія”, 050711 “Спеціальна дошкільна педагогіка та психологія”, 050700 “Педагогіка (бакалаври). Профілі”, 540602 “Дитяча практична психологія”, “Педагогіка і психологія домашньої освіти”.

Для порівняння – в Україні зовсім недавно існувала спеціальність для бакалаврів 6.010100 “Дошкільне виховання”, а зараз – 6.010101 “Дошкільна освіта”. Останнім часом у ВНЗ України відкривають додаткові спеціальності: “Дошкільна освіта та англійська мова”, “Музичне мистецтво (за видами) та англійська мова”, “Фізичне виховання та англійська мова” тощо.

Аналіз Державних освітніх стандартів вищої професійної освіти Міністерства освіти Російської Федерації свідчить, що наповнення стандарту

і зміст дисциплін відповідають завданням професійної освіти й перспективам розвитку дошкільної освіти.

Основні освітні програми бакалавра передбачають вивчення таких навчальних циклів: гуманітарний, соціальний і економічний цикли; природничо-науковий цикл; професійний цикл; розділів: навчальна і виробнича практики; підсумкова державна атестація.

Організація навчального процесу здійснюється з урахуванням того, що діяльність відбувається в галузі педагогічної антропології, де майбутній фахівець є активним суб'єктом залучення особистості до самовизначення у фізичній культурі. Його дія в системі “людина – людина” спирається на глибоку інтеграцію гуманітарних, соціально-економічних, природничо-наукових, психолого-педагогічних і медико-біологічних знань, що забезпечують науково обґрунтоване цілеспрямоване, проектування, конструювання та процесуальний розвиток діяльності у сфері дошкільної освіти.

Проте слід зазначити, що у зв'язку з переходом ВНЗ у 2011 р. на дворівневу систему підготовки відбуваються процеси розроблення та перероблення програм відповідно до вимог федеральних державних освітніх стандартів (ФДОС): 70% підготовлених програм відповідають вимогам ФДОС, а ряд ВНЗ розробили свої стандарти і програми (близько 18% від загальної кількості розроблених програм). Водночас ставлення до проблеми переходу російських ВНЗ на дворівневу систему підготовки залишається неоднозначним як з боку роботодавців, так і громадськості ВНЗ [1].

До останнього часу підготовка вихователів-педагогів для безпосередньої роботи з дошкільнятами в Російській Федерації здійснювалася лише на рівні середньої професійної освіти за спеціальністю 0313 “Дошкільна освіта”. Освітня програма поряд із загальними гуманітарними та соціально-економічними, математичними і загальними природничими дисциплінами обов'язково охоплює навчальні курси, освоєння яких спрямоване на одержання студентами необхідних професійних знань і умінь. Однак, загальнопрофесійні дисципліни “Педагогіка” та “Психологія” посідають незначне місце – 6,4% і 5,5% (відповідно). А з кількості годин, виділених стандартом для дисциплін предметної підготовки (47, 2%), лише 2,2–3,5% займає курс “Теоретичні основи змісту та організації дошкільної освіти”. Очевидно, що цього часу явно недостатньо для формування в студентів необхідних професійних компетенцій, які ґрунтуються на глибоких психолого-педагогічних знаннях, компетенцій, що забезпечують здатність майбутніх педагогів будувати освітню роботу з дітьми, враховувати вікові та індивідуальні особливості розвитку дітей у дошкільному віці, їх специфіку навчання й виховання.

Так, у Татарстанському гуманітарно-педагогічному університеті здійснюється підготовка за такими спеціальностями: “Дошкільна освіта” із додатковою кваліфікацією “Охорона та зміцнення здоров'я дітей”, “Педагог-організатор студії (гуртка) ритміки і хореографії”, “Вихователь дошкільних закладів для дітей з вадами розумового і мовленнєвого розвитку”,

“Керівник фізичного виховання”. У системі вищої професійної освіти завдання підготовки вихователів не ставиться: відповідно до стандартів другого покоління за спеціальністю 050703 “Дошкільна педагогіка та психологія” проводили підготовку викладачів дошкільної педагогіки і психології, а за фахом 050707 “Педагогіка і методика дошкільної освіти” – організаторів, методистів дошкільної освіти. Такий стан справ не відповідав складності й відповідальності психолого-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку та повною мірою не забезпечував урахування специфіки дошкільної освіти.

Про необхідність переглянути систему підготовки педагогів дошкільної освіти свідчили численні дослідження розвитку дітей у перехідний до школи період. Поява основної загальноосвітньої програми дошкільної освіти (наказ Міністерства освіти і науки Російської Федерації № 655 від 23.11.2009 р.) актуалізувала й загострила зазначену проблему. Федеральні державні освітні стандарти (ФДОС) за напрямом 050400.62 “Психолого-педагогічна освіта” дали змогу реалізувати ідею підготовки вихователів у межах діяльнісного підходу, розробити програму підготовки бакалаврів за профілем “Психологія і педагогіка дошкільної освіти”, здатних вирішувати якісно завдання сучасної дошкільної освіти.

Основна ідея програми – забезпечення підготовки, що дає змогу вихователю “бачити” й розуміти кожну дитину, зміни, які з нею відбуваються в результаті освітньої роботи, розуміти роль діяльності в розвитку дошкільників, працювати над проблемами дітей і дитинства в цілому, використовуючи технології організації спільної роботи дорослого й дітей та самих дітей. Для реалізації цієї ідеї в Російській Федерації було визначено такі цілі: підготовка висококваліфікованих педагогів, здатних сприяти розвитку кожної дитини шляхом реалізації основної загальноосвітньої програми дошкільного закладу; інтеграція теоретичних положень про психічний розвиток дитини в дошкільному дитинстві й освітній практиці; розширення професійних і освітніх можливостей педагогів дошкільної освіти.

Сформульовано також і відповідні завдання: створити умови для засвоєння необхідних знань у галузі педагогіки та психології розвитку, основ психології освіти; забезпечити освоєння основних методів освітньої роботи з дітьми дошкільного віку; забезпечити освоєння способів організації ігрової та продуктивних видів діяльності, спілкування й взаємодії дітей з однолітками та дорослими; сформулювати компетенції, які дають змогу на практиці реалізовувати профілактичні та освітні цілі в роботі з дітьми дошкільного віку [8].

Галузь професійної діяльності бакалавра профілю “Психологія і педагогіка дошкільної освіти” охоплює дошкільні освітні заклади різних типів і видів, а також заклади соціальної сфери, охорони здоров’я та культури, що реалізують освітні програми дошкільної освіти. Об’єктами професійної діяльності бакалавра є здоров’я, соціалізація, навчання, виховання і

розвиток дітей дошкільного віку, психолого-педагогічний супровід дошкільнят, педагогів і батьків у дошкільних освітніх закладах (ДОЗ).

Загальні принципи і підходи ФДОС зазначеного напрямку дали змогу окреслити діяльність вихователя як освітню діяльність у дошкільній освіті й визначити завдання, які випускник буде здатний вирішувати за програмою: здійснювати процес навчання і виховання відповідно до основної загальноосвітньої програми дошкільної освіти з використанням психологічно обґрунтованих методів навчання і виховання, орієнтованих на розвиток ігрової діяльності; створювати оптимальні умови адаптації дітей в дошкільних освітніх закладах; забезпечувати охорону життя і здоров'я дітей в освітньому процесі; працювати спільно з іншими фахівцями (психологом, логопедом, педіатром) та родиною над забезпеченням готовності дитини до навчання в загальноосвітньому закладі [9].

Ці завдання бакалавр має вирішувати поряд із завданнями, загальними для всіх видів професійної діяльності психолого-педагогічного напрямку: реалізацією на практиці прав дитини; створенням умов для повноцінного навчання, виховання; взаємодією і спілкуванням дитини з однолітками й дорослими, соціалізацією; участю у створенні психологічно комфортного та безпечного освітнього середовища в закладі тощо. Тому вихователь – випускник бакалавріату – повинен володіти значною кількістю компетенцій: загальнокультурних (ЗК), загальних для всіх видів професійної діяльності (ЗПК): і в педагогічній діяльності, і в дошкільній освіті (ПКД). Якщо ЗК і ЗПК є майже спільними як для майбутніх вихователів, що навчаються в Російській Федерації, так і для України, то ми проаналізуємо тільки перелік компетенцій педагогічної діяльності в дошкільній освіті.

Отже, ПКД здатний організувати ігрову та продуктивні види діяльності дітей дошкільного віку (ПКД-1); готовий реалізовувати професійні завдання освітніх, оздоровчих та корекційно-розвивальних програм (ПКД-2); здатний забезпечити відповідну віковій взаємодію дошкільнят у дитячих видах діяльності (ПКД-3); готовий забезпечити дотримання педагогічних умов спілкування та розвитку дошкільнят в освітньому закладі (ПКД-4); здатний здійснювати збір даних про індивідуальні особливості дошкільнят, що виявляються в освітній роботі і взаємодії з дорослими та однолітками (ПКД-5); здатний здійснювати взаємодію з сім'єю, педагогами та психологами освітнього закладу з питань виховання, навчання та розвитку дошкільнят (ПКД-6).

Проаналізована нами програма спрямована на формування в майбутніх вихователів усіх компетенцій. Задана в ФДОС структура освітньо-навчальної програми є основою структури програми бакалавріату “Психологія і педагогіка дошкільної освіти”, яка охоплює дисципліни: гуманітарного, соціального та економічного блоку (базові, варіативні й дисципліни за вибором); математичного та природничого блоку (базові, варіативні та за вибором); професійного блоку (базові, варіативні та за вибором); навчальну та виробничу практику.

Дисципліни блоків “Гуманітарний, соціальний та економічний” і “Математичний і природничо-науковий” спрямовано на формування в студентів загальнокультурних компетенцій (ЗК). Побудований за модульним принципом професійний (третій) блок визначає три модулі: “Теоретичні та експериментальні основи психолого-педагогічної діяльності”; “Психологія і педагогіка розвитку дітей”, “Методологія та методи психолого-педагогічної діяльності”. Дисципліни базової частини професійного блоку спрямовані на формування загальних компетенцій (ЗПК), а варіативної – компетенцій у педагогічній діяльності в дошкільній освіті (ПКД).

Кожна з компетенцій є результатом освоєння не однієї, а кількох дисциплін. І, відповідно, кожен із навчальних курсів дає змогу студентам опанувати відразу декілька компетенцій. Так, результатом освоєння дисципліни “Адаптація дитини до умов дитячого садка” будуть ПКД-3 і ПКД-4, тобто здатність забезпечити відповідну віковій взаємодію дошкільнят у дитячих видах діяльності і готовність забезпечити дотримання педагогічних умов спілкування та розвитку дітей в освітньому закладі.

Отже, програму підготовки бакалавра “Психологія і педагогіка дошкільної освіти” в Російській Федерації орієнтовано на нові тенденції в дошкільній освіті і спрямовано на підготовку педагогів, які усвідомлюють високу значущість своєї професії, здатних гнучко й рефлексивно здійснювати свої професійні завдання на основі особистісно орієнтованої моделі взаємодії дорослого з дитиною, готових успішно реалізовувати профілактичні й освітні цілі на основі культурно-історичного та діяльнісного підходів.

Дещо різниться підготовка фахівців системи вищої освіти в Республіці Казахстан, що, головним чином, пов’язано з неможливістю республіки надавати своїм громадянам увесь спектр високоякісних освітніх послуг. Тому казахи активно брали участь у програмах студентських обмінів та навчалися за такими спеціальностями, як економіка, міжнародні відносини, зарубіжна філологія. Важливим проектом у цій галузі є державна програма підготовки кадрів “Болашак” за кордоном. Не менш важливим проектом у сфері підготовки студентів-іноземців є програма навчання студентів казахської діаспори, які повернулися в Казахстан із-за кордону (Китаю, Монголії, Туреччини). Переселенці, котрі здобули спеціальність, – це кваліфікована робоча сила для економіки, що розвивається. Певною мірою вони є заміною російськомовному населенню, яке виїхало в 90-ті рр. ХХ ст. Як бачимо, Казахстан отримав кадри, а переселенці – можливість для повноцінної інтеграції в нове середовище.

Використавши потенціал міжнародних освітніх зв’язків, Казахстан одержав фахівців у сфері ринкової економіки, міжкультурної комунікації, міжнародних відносин та викладачів різних спеціальностей. Казахстан першим у СНД повністю вибудував структуру своєї освітньої системи відповідно до світової практики і з 2010 р. перебуває у верхній четвірці країн з найвищим індексом розвитку освіти (за даними ЮНЕСКО). Він випереджає всі інші країни пострадянського простору.

Якщо у 2000 р. у Казахстані було лише 25% дошкільних закладів з державною мовою навчання, то у 2013 р. – близько 70%, у них виховується 53% дітей. Більше ніж 93 тис. дітей російської та інших національностей відвідують дитячі садки й міні-центри з казахською мовою навчання. Навчання казахської мови в усіх дитячих садках входить до навчального плану і є обов'язковим. Дошкільна освіта все більш впевнено входить у сферу державного регулювання мовних відносин у Казахстані, тому мовна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти є пріоритетною [2, с. 6].

Фундаментальна вища освіта в Естонії забезпечується університетами, тоді як прикладну освіту (*Rakenduskorgharidus*) можна здобути в навчальному закладі, що є частиною структури певного університету або у вищому навчальному закладі професійної освіти, або в професійному училищі. Перша кваліфікація, що присвоюється в межах системи, – це бакалавр (*bakalaureusekraad*). На цьому рівні студент отримує базові теоретичні знання і розвиває елементарні професійні навички.

Ступінь бакалавра присвоюється після трьох років навчання (за деякими програмами період навчання для здобуття ступеня бакалавра становить 4 роки).

У Грузії при вступі до ВНЗ абітурієнти складають один іспит. Ті, хто отримують високі бали, одержують грант від держави, що на 100% покриває витрати на навчання. Якщо бали нижчі, студент отримує 70%, 50% або 30% фінансування від держави, тобто все залежить від того, наскільки успішно складено іспити. “Money followstudent” – це принцип фінансування вищої освіти Грузії. Країна майже 10 років тому приєдналася до Болонського процесу, система вищої освіти складається з бакалаврату та магістратури.

Система освіти в Грузії складається з дошкільної, загальної й вищої освіти, а також середньої професійної освіти та системи підвищення кваліфікації. Загальна освіта пропонується на трьох рівнях: початкова освіта (1–6-і класи – діти віком від 6 до 11 років); базова освіта (7–9-й класи – діти від 12 до 14 років) і середня освіта (10–12-й класи – діти від 15 років до 17). Професійні ступені розподілено на п'ять рівнів. Рівні 1 і 2 – це коледжі та центри професійної освіти і навчання, тоді як рівні 3, 4 і 5 пропонуються на рівні вищої освіти коледжів або університетів.

Закон про вищу освіту 2005 р. визначає три рівні вищої освіти (бакалавра – 240 кредитів, магістра – 120 кредитів, доктора – 180 кредитів). Закон визначає три типи вищих навчальних закладів: 1) коледж – вищий навчальний заклад, який пропонує освітню програму першого рівня; 2) освітні університети, які дають можливість отримати диплом бакалавра гуманітарних наук і магістра гуманітарних наук; 3) університет – вищий навчальний заклад, який пропонує програми на всіх трьох рівнях як академічних, так і професійних програм бакалаврату та магістратури (магістерських і докторських рівнях) [10].

Висновки. Протягом останніх років спостерігається позитивна динаміка значущості видатків на освіту у видатках зведеного бюджету. За даними ЮНЕСКО, у 2007 р. загальні державні видатки на освіту у світі в ці-

лону становили 15,4% до загальних видатків бюджетів (в Україні – 20,2%; у країнах з перехідною економікою – 9,6%; у розвинутих країнах – 12,4%). Отже, у світовому порівнянні рівень фінансування видатків на освіту з бюджетів України є дуже високим. На такому самому високому рівні відносно ВВП фінансується освіта у країнах Східної Європи та Північної Америки, тобто в регіонах, що належать до першого типу і є генераторами інтеграційних процесів [7]. До того ж в Україні значними є темпи зростання значущості державних видатків на освіту як у ВВП, так і в загальних видатках зведеного бюджету.

Отже, на основі отриманих даних можна дійти висновку, що практично необмежений доступ до вищої освіти населення властивий тільки країнам першої групи інтеграції освітніх процесів, а саме: США, Канади, ФРН, Японії та Фінляндії.

Список використаної літератури

1. Винокуров М. А. Модернизация высшего и среднего профессионального образования в России: взгляд ректора сибирского вуза / М.А. Винокуров // Известия ИГЭА. – 2011. – № 3 (77). – С. 7–8.
2. Жумагулов Б. Т. Выступление министра образования и науки Казахстана на Первом съезде филологов. г. Астана 17 мая 2013 г. / Б.Т. Жумагулов // Менеджмент в образовании. – 2013. – № 1. – С. 5–9.
3. Как в Беларуси утоляют кадровый голод в детских садах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.interfax.by/article/80953>.
4. Минобрнауки России разрабатывает нормативные правовые акты, регламентирующие подготовку кадров высшей квалификации как третьего уровня высшего образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://минобрнауки.рф/пресс-центр/3359>.
5. Прием в педагогические вузы Беларуси необходимо сокращать [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.belta.by/ru/all_news/society/Priem-v-pedagogicheskie-vuzy-Belarusi-neobходимо-sokraschat-Tozik_i_619114.html.
6. Пчелина В. С. Профессиональная подготовка воспитателей дошкольных учреждений во второй половине XX века : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. С. Пчелина. – Ярославль : ГОУ ВПО “Ярославский государственный педагогический университет им. К. Д. Ушинского”, 2008. – 20 с.
7. Сравнение мировой статистики в области образования : Всемирный доклад по образованию [Электронный ресурс] / Институт статистики UNESCO. – Монреаль, 2007. – 207 с. – Режим доступа: http://www.uis.unesco.org/template/pdf/ged/2007/GED2007_rus.pdf.
8. Федеральные государственные требования к структуре основной общеобразовательной программы дошкольного образования. – Москва, 2009.
9. Федеральный государственный образовательный стандарт высшего профессионального образования по направлению подготовки 050400 Психолого-педагогическое образование (квалификация (степень) “бакалавр”). – Москва, 2010.
10. Civil Society Leadership Network (CSLN) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://csln.info/index>.
11. Glickman C. Lyderystė Mokymuisi: kaip padėti mokytojams sėkmingai dirbti / C. Glickman. – Vilnius : UAB Sapnųsala, 2010.
12. Laužackas G. Kompetencijų Vertinimas Neformaliajame Ir Savaiminiame Mokymesi : [monogr.] / G. Laužackas, E. Stasiūnaitė, E. Teresevičienė. – Kaunas : VDU, 2002.

Стаття надійшла до редакції 25.08.2014.

Зданевич Л. В. Анализ системы подготовки специалистов по дошкольному образованию в странах Восточной Европы и постсоветского пространства

В статье предложен анализ системы подготовки специалистов по дошкольному образованию в странах Восточной Европы и постсоветского пространства. Доказано, что недостаточно научных сведений относительно содержания и структуры профессиональной подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к работе с дезадаптированными детьми, необходимого в свете формирования единого европейского образовательного пространства. Указано, что главными тенденциями совершенствования системы подготовки воспитателей в зарубежных странах есть понимание правительствами приоритетной роли дошкольного образования, необходимости качественной подготовки воспитателей и должного внимания по социализации детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: *система профессиональной подготовки, воспитатель, дошкольный возраст, дошкольное образование, высшее образование, зарубежный опыт.*

Zdanevich L. Analysis of the System of Specialists' on Pre-School Education Preparation in the Countries of Eastern Europe of the Post-Soviet Territories

Analysis of the system of specialists' on pre-school education preparation in the countries of Eastern Europe of the post-Soviet territories has been offered in the article. It is proved that there isn't practically any scientific information as for the content and the structure of professional preparation of the future tutors of pre-school educational establishments to the work with deadapted children, that is essential in the light of forming unique European educational space. It is mentioned that the main tendencies of mastering of the system of tutors' preparation abroad is understanding by the governments prior role of pre-school education, necessity of qualitative preparation of tutors and proper attention to the events ad for socialization of the children of pre-school age.

Specificity of foreign systems of professional preparation of the specialists of pre-school education is determined by the national social-cultural and educational peculiarities. The conclusion is made that practically unlimited excess to higher education of population is typical only to the countries of the first group of integration of educational processes, namely: the USA, Canada, Germany, Japan and Finland.

Key Words: *system of professional preparation, tutor, pre-school age, pre-school education, higher education, foreign experience.*